

NORGES HØYESTERETT

Den 5. september 2017 avsa Høyesterett dom i

HR-2017-1690-A, (sak nr. 2016/2433), sivil sak, anke over dom,

Norsirk AS

(advokat Caterina Håland Gaeta – til prøve)
(Rettslig medhjelper:
advokat Hege Birkeland Ersdal)

mot

Øysand Næringspark AS

(advokat Ståle Spjøtvold – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bergsjø**: Saken gjelder krav om erstatning fra en grunneier mot et returselskap for fremtidige utgifter knyttet til å fjerne miljøfarlig EE-avfall fra en eiendom. Den reiser spørsmål om ansvarsforhold og tiltaksplicht under returordningen for slikt avfall.
- (2) Returordningen for elektrisk og elektronisk avfall (heretter EE-avfall) ble etablert i 1998 av Klima- og miljøverndepartementet i samarbeid med elektronikkbransjen. I korte trekk innebærer ordningen at kommunale gjenvinningsstasjoner og forhandlere har plikt til å motta EE-avfall fra forbrukere og næringsdrivende. Avfallet hentes av godkjente returselskaper, som er etablert og finansiert av produsenter og importører av EE-produkter. Returselskapene leverer avfallet til behandlingsanlegg. I disse anleggene blir en betydelig andel gjenvunnet og solgt som råvarer, mens miljøfarlige fraksjoner blir spesialbehandlet eller deponert. Spesialbehandlingen kan innebære at fraksjoner må sendes videre til andre anlegg, som har det utstyr og de tillatelser som trengs.
- (3) Norsirk AS (heretter Norsirk) er ett av de returselskapene som har godkjennelse under returordningen. Inntil et navnebytte per 1. januar 2017 het selskapet Elretur AS, men jeg benytter det nye navnet også i redegjørelsen for eldre forhold. Selskapet leverte EE-avfall til WEEE Recycling AS (heretter WR), som drev et behandlingsanlegg i leide lokaler hos Øysand Næringspark AS (heretter Øysand) i Melhus kommune. WR ble slått konkurs 29. januar 2014. På konkurstidspunktet lå det betydelige mengder EE-avfall på eiendommen. Boet solgte noe gjenvinnbart avfall, mens resten ble abandonert etter

konkursloven § 117b. Av dette er det blitt liggende igjen om lag 320 tonn miljøfarlig EE-avfall. Det er opplyst at avfallet i dag er lagret på sementgulv i en lagerhall. Forurensningsmyndigheten har ikke gitt pålegg om fjerning.

(4) Tvisten knytter seg til utgiftene ved fjerning av dette avfallet. Ved stevning 13. mars 2015 reiste Øysand søksmål mot Norsirk med krav om erstatning for kostnadene ved opprydding og sluttbehandling av avfallet. Øysand la også ned påstand om erstatning for tapt husleie.

(5) Sør-Trøndelag tingrett avsa 25. november 2015 dom med slik domsslutning:

- "1. Elretur AS frifinnes.
- 2. Øysand Næringspark AS dømmes innen 14 dager fra dommens forkynnelse å betale til Elretur AS kr. 387 625."

(6) Øysand anket dommen til lagmannsretten, men opprettholdt ikke kravet om erstatning for tapt husleie. Frostating lagmannsrett avsa 31. oktober 2016 dom med slik domsslutning:

- "1. Elretur AS v/styrets leder dømmes til å betale Øysand Næringspark AS erstatning med 1 700 000 – enmillionsjuhundretusen – kroner med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra 20. mai 2015 og til betaling skjer. Beløpet forfaller til betaling innen 2 – to – uker etter forkynnelsen av dommen.
- 2. I sakskostnader for tingretten betaler Elretur AS til Øysand Næringspark AS 232 477 – tohundreogtrettitotusenfirehundreogsyttisju – kroner. Beløpet forfaller til betaling innen 2 – to – uker etter forkynnelsen av dommen.
- 3. I sakskostnader for lagmannsretten betaler Elretur AS til Øysand Næringspark AS 629 620 – sekshundreogtjuenitusensekshundreogtjue – kroner. Beløpet forfaller til betaling innen 2 – to – uker etter forkynnelsen av dommen."

(7) Norsirk har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens rettsanvendelse og saksbehandlingen – domsgrunnene. Høyesteretts ankeutvalg traff 21. februar 2017 beslutning med slik slutning:

"Anken tillates fremmet for så vidt gjelder forståelsen av avfallsforskriften § 1-18, forholdet mellom avfallsforskriften og forurensningsloven § 7 og spørsmålet om ansvarsgrunnlag. For øvrig tillates ikke anken fremmet."

(8) Det er fremlagt en skriftlig erklæring for Høyesterett. Innenfor rammen av henvisningsbeslutningen står saken for øvrig i samme stilling som for de tidligere instansene.

(9) Den ankende part – *Norsirk AS* – har i det vesentlige gjort gjeldende:

(10) Norsirk har oppfylt sine forpliktelser etter avfallsforskriften § 1-18. Returselskapenes ansvar består i å levere avfallet til en aktør som har de nødvendige tillatelsene etter forurensningsloven. Etter levering har returselskapene et dokumentasjonsansvar, men ingen ytterligere plikter. Denne forståelsen av forskriften støttes av ordlyden og av formålet bak og oppbyggingen av returordningen. Når Norsirk har betalt for sluttbehandling og mottatt bekreftelse på at slik sluttbehandling er foretatt, er det ikke grunnlag for å pålegge selskapet ansvar for kostnadene ved fjerning av avfallet.

- (11) Øysand har som grunneier tiltaksplikten etter forurensningsloven § 7 andre ledd. Bestemmelsen kan anvendes på Øysand selv om forurensningen opprinnelig var lovlig – WRs forurensningstillatelse kan ikke påberopes av Øysand. Øysand er nærmest til å bære ansvaret for forurensningen. Virksomheten til Norsirk er på den annen side lovlig. Paragraf 7 kan da ikke begrunne tiltaksplikt for selskapet. Bestemmelsen kan under enhver omstendighet ikke håndheves av en privat aktør som Øysand.
- (12) Hverken refusjonsregelen i forurensningsloven § 76, erstatningsbestemmelsen i lovens § 55 eller ulovfestede erstatningsregler kan gi grunnlag for Øysands krav. Refusjonsplikt etter § 76 kan bare pålegges en aktør som har tiltaksplikt etter § 7, noe Norsirk ikke har. Bestemmelsen kan uansett ikke anvendes direkte når tiltak som her ikke er utført, og vilkårene i § 77 andre ledd ikke er oppfylt. Det er Øysand som har objektivt ansvar etter § 55 første ledd. Norsirk har ikke voldt forurensningsskade og kan ikke holdes ansvarlig på skyldgrunnlag etter § 55 andre ledd eller etter ulovfestede regler.
- (13) Norsirk AS har lagt ned slik påstand:
- "1. **Tingrettens dom stadfestes.**
  2. **Norsirk AS tilkjennes sakens omkostninger for lagmannsretten og Høyesterett."**
- (14) Ankemotparten – *Øysand Næringspark AS* – har i det vesentlige gjort gjeldende:
- (15) Norsirk har etter avfallsforskriften § 1-18 ansvar for avfallet til sluttbehandling har skjedd. Det er her tale om en pågående fare for forurensning, og ansvarsspørsmålet reguleres av forskriften slik den lyder etter endring per 1. januar 2016. Ordlyden i § 1-18 viser at returselskapene ikke bare har et dokumentasjonsansvar etter at avfall er levert til behandlingsanlegget. Dette fremgår også av sertifiseringskravene i vedlegg 2, del C. Forståelsen støttes av Miljødirektoratet og kan også utledes av andre returselskapers praksis, overordnede miljørettslige prinsipper, formålsbetraktninger og andre reelle hensyn.
- (16) Det er videre Norsirk som har tiltaksplikt etter forurensningsloven § 7 andre ledd. Norsirk har levert avfallet og har dermed gjort eller satt i verk noe som kan føre til forurensning, jf. første ledd. Vilåret om fare for forurensning er oppfylt. En grunneier kan i prinsippet ha tiltaksplikt etter § 7, men her er Norsirk nærmest til å bære ansvaret som primærforurensere. Tiltaksplikt for Norsirk følger også av avfallsbestemmelsene i forurensningsloven §§ 28 og 37.
- (17) Norsirk har prinsipielt refusjonsplikt på objektivt grunnlag etter forurensningsloven § 76 andre ledd. Selskapet har ikke "innen rimelig tid truffet tiltak" som det er pliktig til etter § 7. Fordi vilåret i § 77 andre ledd er oppfylt, kan refusjon kreves selv om tiltak så langt ikke er gjennomført. Norsirk er subsidiært ansvarlig på objektivt eller subjektivt erstatningsgrunnlag etter § 55. Atter subsidiært følger ansvaret av ulovfestede prinsipper om objektivt ansvar og av den ulovfestede skyldregelen.
- (18) Øysand Næringspark AS har lagt ned slik påstand:
- "1. **Anken forkastes.**

2. Øysand Næringspark AS tilkjennes sakskostnader for Høyesterett."

- (19) *Jeg er kommet til at anken fører frem.*
- (20) Spørsmålet i saken er om Norsirk plikter å betale erstatning til Øysand for kostnadene knyttet til opprydding og sluttbehandling av det avfallet som har blitt liggende igjen etter konkursen i WR. Partene har i sine innlegg for Høyesterett forholdt seg til ankeutvalgets henvisningsbeslutning. Av denne fremgår som nevnt at anken er fremmet "for så vidt gjelder forståelsen av avfallsforskriften § 1-18, forholdet mellom avfallsforskriften og forurensningsloven § 7 og spørsmålet om ansvarsgrunnlag".
- (21) Ankeforhandlingen har imidlertid vist at det ville vært mest naturlig å løse spørsmålet om erstatningsplikt ved å ta utgangspunkt i de ansvarsgrunnlagene som er påberopt; henholdsvis forurensningsloven § 76 jf. § 77, forurensningsloven § 55 og ulovfestede erstatningsregler. Mitt syn på ansvarsspørsmålet gjør at det ikke har vært behov for å ta stilling til alle de spørsmålene som i tråd med henvisningsbeslutningen er tatt opp i prosedyrene. På bakgrunn av partenes innlegg og behovet for rettsavklaring går jeg likevel inn på enkelte av disse spørsmålene, så langt det er naturlig.
- (22) *Avfallsforskriften § 1-18*
- (23) Avfallsforskriften ble vedtatt 1. juni 2004 med hjemmel i forurensningsloven § 33. Kapittel 1 om elektriske og elektroniske produkter er senere endret blant annet ved forskrift 16. desember 2015 nr. 1772. Disse endringene trådte i kraft 1. januar 2016.
- (24) Partene er uenige om Norsirks ansvar reguleres av den nåværende eller forrige versjonen av forskriften. Jeg finner det for min del lite tvilsomt at spørsmålet om ansvar for Norsirk må vurderes ut fra forskriften slik den lød før den siste endringen. Anførlene om ansvar bygger på at Norsirk har brutt sine plikter etter forskriften. Vurderingen av dette spørsmålet må nødvendigvis skje med utgangspunkt i de reglene som gjaldt da pliktene hevdtes å ha oppstått, nemlig da WR gikk konkurs i januar 2014. En annen sak er at forskriftsendringene som trådte i kraft i 2016, kan kaste lys over den tidligere forståelsen, noe jeg kommer tilbake til. Når jeg i fortsettelsen refererer til forskriften, er dette – når ikke annet er opplyst – å forstå som en henvisning til den versjonen som gjaldt før endringene per 1. januar 2016.
- (25) Formålet med bestemmelsene i kapittel 1 er etter § 1-2 "å redusere de miljøproblemer EE-produkter forårsaker når de ender som avfall". Bestemmelsen angir at dette skal skje "gjennom separat innsamling, utsortering og behandling av materialer og komponenter som er farlig avfall, og høy grad av gjenvinning av øvrige deler av avfallet". Returselskapene skal være godkjent av Miljødirektoratet etter § 1-13 andre ledd, og de må etter tredje ledd oppfylle visse sertifiseringskrav for å få slik godkjenning. De kollektivt finansierte returselskapenes plikt til å hente og motta EE-avfall er regulert i § 1-14. Av første ledd bokstav d fremgår at de skal "sørge for at innsamlet EE-avfall blir behandlet i samsvar med pliktene i § 1-18".
- (26) Paragraf 1-18 gir bestemmelsene om returselskapenes plikt til å sørge for sortering, transport, ombruk, gjenvinning og annen forsvarlig behandling av EE-avfallet. Jeg finner det hensiktsmessig å sitere bestemmelsen i sin helhet slik den lød før endringen per 1. januar 2016:

"Returselskap skal sørge for at;

- a) **EE-avfall transporteres, behandles og disponeres av aktører som har de nødvendige tillatelser og for øvrig i tråd med gjeldende regelverk,**
- b) **materialer og komponenter i EE-avfallet som er farlig avfall i henhold til kapittel 11 om farlig avfall sorteres ut og håndteres i godkjent behandlingsanlegg,**
- c) **øvrige materialer og komponenter i avfallet ombrukes og gjenvinnes der dette ut i fra en avveining av miljøhensyn, ressurshensyn og økonomiske forhold er berettiget. Dette skal skje med utgangspunkt i de beste tilgjengelige teknikker for behandling og gjenvinning, og slik at ombruk av komplette EE-produkter prioriteres,**
- d) **behandlingen av EE-avfallet minst omfatter uttak av alle væsker og for øvrig selektiv behandling og lagring i samsvar med vedlegg 2 til dette kapitlet,**
- e) **gjenvinningsmål i vedlegg 2 til dette kapitlet oppfylles, og at det holdes regnskap over mengder og typer EE-avfall inn og ut av behandlingsanlegg, samt fordeling på videre disponering, og at disse dataene blir innhentet til returselskapet,**
- f) **alle deres oppdragstakere oppfylder kravene i denne bestemmelsen, og at dette vil kunne stadfestes av et sertifiseringsorgan."**

- (27) Partene har særlig konsentrert sin argumentasjon rundt bokstav a. Etter første del av bestemmelsen plikter returselskapene å sørge for at avfallet håndteres av "aktører som har de nødvendige tillatelser". Lest isolert kan dette tyde på at ansvaret opphører når avfallet er levert til et godkjent behandlingsanlegg. Tilføyelsen "og for øvrig i tråd med gjeldende regelverk" må imidlertid forstås som en henvisning til at returselskapene skal "sørge for" at behandlingen oppfylder regelverkets ulike krav. Uttrykket "sørge for" indikerer språklig sett at returselskapene har ansvaret for at avfallet faktisk sluttbehandles på forskriftsmessig vis. Alt i alt gir ordlyden i bokstav a støtte for at returselskapenes ansvar ikke opphører før sluttbehandling har skjedd.
- (28) Ordlyden i bokstav b peker i samme retning. Lest i sammenheng med innledningen slår bestemmelsen fast at returselskapene skal sørge for at farlig avfall "sorteres ut og håndteres" i et godkjent anlegg. Etter mitt syn er det nærliggende å forstå dette slik at ansvaret ikke opphører før sluttbehandling er foretatt.
- (29) Paragrafen stiller videre opp til dels detaljerte regler om behandlingen av avfallet. Jeg forstår det slik at dette er regler som behandlingsanleggene må overholde i sitt arbeid etter at de har mottatt EE-avfallet. Men når disse kravene er tatt inn i en bestemmelse om hva returselskapene skal "sørge for", er også det et argument for at selskapenes ansvar ikke slutter ved levering til et godkjent anlegg.
- (30) Begge parter har tatt sertifiseringskravene i forskriftens vedlegg 2, del C til inntekt for sitt syn. Slik jeg ser det, kan enkeltbestemmelser indikere at returselskapene bare har et dokumentasjonsansvar etter at avfallet er levert til behandlingsanlegget. Et eksempel er punkt 1.04 om styringssystem og dokumentasjon. Jeg kan likevel ikke følge Norsirks argumentasjon på dette punktet. Når det er inntatt detaljerte regler om behandlingsprosessen i et regelverk om sertifisering av returselskaper, tilsier dette at ansvaret også ligger hos disse selskapene. Den første setningen i punkt 6.12 er videre sentral. Her heter det:

"Returselskap skal sørge for at deres oppdragstakere med underleverandører oppfylder kravene i del C punkt 6.1 til og med 6.4."

- (31) Behandlingsanleggene betegnes altså som oppdragstakere. Også dette tilsier at returselskapene har ansvar for avfallet helt til sluttbehandling har skjedd. Alt i alt trekker ordlyden i forskriften og vedlegget i retning av at returselskapene ikke kan fraskrive seg ansvaret for EE-avfallet under henvisning til at det er levert til et godkjent anlegg.
- (32) Spørsmålet er så om endringene i forskriften med virkning fra 1. januar 2016 kan kaste lys over forståelsen av de reglene som gjaldt tidligere. I § 1-18 bokstav a fremgår det nå mer entydig at det er returselskapene som skal sørge for at avfallet "innsamles, transporteres, og behandles i tråd med gjeldende regelverk". Bestemmelsen har fått et nytt andre ledd, der det heter at kravene gjelder "frem til avfallet er endelig gjenvunnet eller sluttbehandlet og uavhengig av om behandlingen finner sted i Norge eller i et annet land". Kapittel VI inneholder etter endringen uttrykkelige regler om plikter for "behandlere", hvor det blant annet i § 1-22 er oppstilt detaljerte krav til forsvarlig behandling. Gjennom § 1-18 første ledd bokstav c legges forpliktelsene i § 1-22 ikke bare på behandleren, men også på returselskapet. På dette punktet viser jeg til Miljødirektoratets uttalelse i høringsnotat desember 2014 side 17–18:
- "De konkrete kravene til behandling var tidligere kun beskrevet under kriterier for sertifisering av returselskap i vedlegg 2 del C. Disse kravene er nå foreslått tatt inn i egne paragrafer i forskriften, og de stilles både til behandlere og til returselskap."**
- (33) Slik forskriften er formulert i dag, er det etter mitt syn hevet over enhver tvil at returselskapene har ansvaret for avfallet helt til forsvarlig og forskriftsmessig sluttbehandling faktisk har skjedd. Det er ikke like klart at endringene kan belyse forståelsen av den forrige versjonen av forskriften. Miljødirektoratet har på side 18 i høringsnotatet gitt uttrykk for at endringene skal "tydeliggjøre ... at kravene til forsvarlig innsamling, transport og behandling av EE-avfall gjelder frem til avfallet er endelig gjenvunnet eller sluttbehandlet". Etter mitt syn har en slik uttalelse temmelig begrenset tyngde ved tolkningen av de regler som gjaldt før endringen.
- (34) Derimot må det etter min oppfatning legges betydelig vekt på at returordningen bæres av sterke miljøhensyn. Returselskapene er tildelt en nøkkelrolle i håndteringen av det miljøfarlige EE-avfallet. De har påtatt seg plikter på vegne av produsentene, og det er da naturlig og hensiktsmessig at de har ansvar for avfallet helt til det er gjenvunnet eller endelig sluttbehandlet. Samlet sett er jeg på denne bakgrunn kommet til at Norsirk er ansvarlig overfor forurensningsmyndigheten etter forskriften § 1-18 inntil sluttbehandling har skjedd. Jeg kan derimot ikke se at dette har noen direkte betydning for erstatningskravet som Øysand har presentert i saken her.
- (35) *Tiltaksplikten etter forurensningsloven § 7*
- (36) Øysand har bygd sitt krav blant annet på forurensningsloven § 76 andre ledd jf. § 77 andre ledd. Etter § 76 andre ledd kan betalingsplikt legges på "den ansvarlige". Dette må forstås som en henvisning til den som har tiltaksplikt etter § 7, se NOU 1982: 19 side 59 og Ot.prp. nr. 11 (1979–1980) side 168. Det forhold at Norsirk har ansvar for at sluttbehandling skjer etter avfallsforskriften § 1-18, betyr dermed ikke i seg selv at selskapet også har betalingsplikt etter § 76 andre ledd.
- (37) På denne bakgrunn ser jeg på forståelsen og anvendelsen av § 7. De to første leddene i bestemmelsen lyder:

"Ingen må ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensning uten at det er lovlig etter §§ 8 eller 9, eller tillatt etter vedtak i medhold av § 11.

Når det er fare for forurensning i strid med loven, eller vedtak i medhold av loven skal den ansvarlige for forurensning sørge for tiltak for å hindre at den inntre. Har forurensningen inntrådt skal han sørge for tiltak for å stanse, fjerne eller begrense virkningen av den. Den ansvarlige plikter også å treffe tiltak for å avbøte skader og ulemper som følge av forurensningen eller av tiltakene for å motvirke den. Plikten etter dette ledd gjelder tiltak som står i et rimelig forhold til de skader og ulemper som skal unngås."

- (38) Etter fjerde ledd kan forurensningsmyndigheten "pålegge den ansvarlige å treffe tiltak etter annet ledd første til tredje punktum". Norsirk har ikke fått noe slikt pålegg. Et krav mot Norsirk må dermed eventuelt bygge på at selskapet har en plikt til å fjerne avfallet etter § 7 andre ledd – en såkalt tiltaksplikt.
- (39) Jeg nevner først at det er et vilkår for tiltaksplikt etter andre ledd at det er "fare for forurensning". Her stilles det neppe strenge krav, se Ot.prp. nr. 11 (1979–1980) side 96. I dette tilfellet er det opplyst at avfallet er lagret på sementgulv i en lagerhall, og forurensningsmyndigheten har som nevnt ikke funnet grunn til å gi pålegg om tiltak etter fjerde ledd. Partene synes imidlertid å være enige om at det foreligger forurensningsfare, noe som ikke er problematisert i lagmannsrettens dom. Jeg legger derfor til grunn at dette grunnvilkåret er oppfylt.
- (40) Videre gjelder ikke § 7 forurensning som er "lovlig etter §§ 8 eller 9, eller tillatt etter vedtak i medhold av § 11", jf. første ledd. Etter avfallsforskriften skal miljøskadelig, ikke gjenvinnbart EE-avfall sluttbehandles i tråd med nærmere fastsatte regler. Dette har ikke skjedd. Avfallet er tvert i mot oppbevart i flere år på Øysands eiendom, noe som må være i strid med reglene og dermed ulovlig. Vi er med dette innenfor anvendelsesområdet for § 7.
- (41) Tiltaksplikten etter andre ledd påhviler "den ansvarlige". Som førstvoterende uttaler i Rt-2012-944 avsnitt 57, må uttrykket forstås i lys av første ledd. Den ansvarlige etter andre ledd er dermed den som har, gjør eller setter i verk noe som kan medføre fare for forurensning.
- (42) Departementet redegjør for forståelsen av § 7 andre ledd i Ot.prp. nr. 11 (1979–1980) side 97. Her presiseres at bestemmelsen "fastsetter en plikt til å unngå eller begrense forurensninger selv om forurensningsmyndigheten ikke har gitt noe pålegg". Om uttrykket "den ansvarlige" uttaler så departementet:

"Generelt kan det sies at 'den ansvarlige' er den som forurensningen skriver seg fra. Normalt vil dette således være eieren av gjenstanden, anlegget osv. som forurensningen eller faren for forurensning stammer fra. Er en fabrikk bortleid og disponert fullt ut av leieren, bør imidlertid leieren som regel anses som den ansvarlige. På samme måte vil også andre rettighetshavere etter omstendighetene kunne anses som ansvarlige etter loven. Ofte vil flere enn én ha en viss tilknytning til en oppstått forurensning eller fare for forurensning, f. eks. i transport- og entrepriseforhold. I slike situasjoner er det ikke utenkelig at en i det konkrete tilfelle må anse flere som ansvarlige. Hovedsiktemålet er å finne fram til hvem som kan treffe nødvendige tiltak mot forurensning, og i denne vurderingen kan det bl.a. være grunn til å legge vekt på hvor nær tilknytning den enkelte har til forurensningen eller faren for forurensning og hvilke muligheter vedkommende har til å treffe effektive tiltak."

- (43) Som det fremgår her, kan flere aktører i prinsippet være ansvarlige etter § 7. På dette punktet viser jeg også til Hempel-dommen inntatt i Rt-2010-306, hvor Høyesterett tok stilling til om et morselskap kunne pålegges undersøkelsesplikt etter forurensningsloven § 51. Kretsen av ansvarlige er i bestemmelsen angitt på lignende måte som i § 7. Om forståelsen av uttrykket "har, gjør eller setter i verk noe som fører eller som det er grunn til å tro kan føre til forurensning" uttaler førstvoterende i avsnitt 49:

"Kretsen av mulige ansvarlige er den som har, gjør eller setter i verk noe som fører til forurensning. Beskrivelsen av pliktsubjektet er vid, og kan omfatte flere samtidig slik at forurensningsmyndigheten i noen tilfelle vil kunne velge blant flere. Men valget er undergitt vanlige forvaltningsrettslige skranker."

- (44) Jeg finner ikke grunnlag for å gå nærmere inn på spørsmålet om Norsirk kan være "den ansvarlige" etter § 7 andre ledd, eller for den saks skyld om Øysand omfattes av uttrykket. Dette skyldes at tiltaksplikt ikke nødvendigvis utløses ved at vilkåret om fare for forurensning er oppfylt, se Ot.prp. nr. 11 (1979–1980) side 96–97. Det må foretas en vurdering av "situasjonen slik den foreligger før tiltak settes inn". Departementet fremhever videre at det ligger en begrensning i "kravet om forholdsmessighet mellom risikoen for skader og ulemper og de tiltak som den ansvarlige plikter å foreta". Saken er ikke lagt til rette for at det kan foretas en slik vurdering. Det foreligger hverken en nærmere redegjørelse for hvilken forurensningsfare avfallet representerer, eller noen opplysninger om hvor stor sannsynlighet det er for at fortsatt lagring vil få negative konsekvenser.
- (45) Det er for øvrig ikke uten videre gitt at forurensningsloven § 76 andre ledd er anvendelig hvis begge selskap skulle tilfredsstille kriteriet "den ansvarlige", og eventuelt på hvilke vilkår. Og med mitt syn på andre spørsmål i tilknytning til de påberopte ansvarsgrunnlagene, er det heller ikke nødvendig å ta stilling til en eventuell tiltaksplikt etter § 7 andre ledd for å kunne vurdere det kravet som er fremsatt.
- (46) *Spørsmålet om ansvarsgrunnlag*
- (47) Jeg går så mer konkret over til de påberopte ansvarsgrunnlagene. Øysand har prinsipalt gjort gjeldende at Norsirks ansvar følger av refusjonsregelen i forurensningsloven § 76 jf. § 77 andre ledd, og jeg ser først på dette spørsmålet.
- (48) Forurensningsloven § 76 første og andre ledd har følgende ordlyd:

"Det offentliges utgifter, skade eller tap etter § 74 kan kreves dekket av den ansvarlige for forurensningen eller avfallsproblemene. Det samme gjelder det offentliges utgifter til vederlag etter § 75. Dersom han ikke kan betale, eller det er ukjent hvem som er ansvarlig, kan utgiftene også kreves dekket av skadelidte eller den hvis interesser er ivaretatt ved tiltakene.

Har den ansvarlige ikke innen rimelig tid truffet tiltak som han er pliktig til, eller hvis det haster med å treffe tiltakene, kan den som har iverksatt tiltak for å verne sin eiendom eller avbøte skader på denne, kreve utgiftene dekket av den ansvarlige for så vidt som de er gjennomført med rimelig aktsomhet."

- (49) Uttrykket "den ansvarlige" må som nevnt forstås som en henvisning til den som har tiltaksplikt etter § 7. Første ledd gjelder bare det offentliges rett til refusjon, slik at Øysands krav eventuelt må bygge på andre ledd. Bestemmelsen i § 76 andre ledd gjelder imidlertid direkte bare for den som "har iverksatt tiltak". I og med at Øysand foreløpig

ikke har truffet noen tiltak, er selskapets refusjonsrett betinget av at vilkårene i § 77 andre ledd er oppfylt. Forurensningsmyndigheten har i dette tilfellet ikke samtykket til kravet, jf. bokstav b. Refusjonsplikten beror dermed etter bokstav a på om "det er åpenbart at tiltakene ikke har betydning for allmennheten".

- (50) Om dette vilkåret uttaler departementet følgende i Ot.prp. nr. 11 (1979–1980) side 170:

"Etter alternativ a) kan skadelidte kreve erstatningen utbetalt når det er åpenbart at tiltak ikke er nødvendig av hensyn til allmennheten. Loven bør ikke avskjære adgangen til å kreve utbetalt forhåndserstatning når det bare er private interesser som har nytte av tiltakene. Det må imidlertid antas at allmenne interesser ofte vil gjøre seg gjeldende på en eller annen måte sammen med mer privatøkonomiske interesser."

- (51) Jeg forstår dette slik at det ikke skal mye til før tiltakene anses å ha betydning for allmennheten. I foreliggende sak knytter kravet seg til utgifter ved fjerning av sterkt miljøskadelig materiale, som ikke er sluttbehandlet i tråd med de forskrifter som er gitt. Øysand har selv fremhevet at det er fare for avrenning til grunnen eller nærliggende vassdrag. Jeg finner på den bakgrunn å måtte bygge på at tiltakene kan ha betydning for allmennheten, slik at vilkårene for å kreve refusjon etter § 76 andre ledd jf. § 77 andre ledd ikke er oppfylt.
- (52) Øysand har subsidiært påberopt forurensningsloven § 55 som grunnlag for sitt krav. Det første spørsmålet blir om vi er innenfor bestemmelsens virkeområde. Paragrafen gjelder direkte bare ved forurensningsskade, som ikke er voldt her. Etter § 53 tredje ledd gjelder imidlertid kapittel 8 tilsvarende "for skade, ulempe eller tap forårsaket av avfall". I dette tilfellet knytter kravet seg utvilsomt til "avfall", og avfallet må sies å utgjøre en "ulempe" for Øysand. Utgifter ved fjerning vil dessuten innebære et "tap".
- (53) Når jeg likevel mener at § 55 ikke kan begrunne ansvar for Norsirk, er årsaken at ordlyden i § 53 tredje ledd må ses i sammenheng med forarbeidenes uttalelser om forståelsen av bestemmelsen. Av Ot.prp. nr. 33 (1988–1989) side 105 fremgår at meningen var å gi § 55 tilsvarende anvendelse ved "forsøpling", jf. også overskriften i lovens § 28. Departementet omtaler i den forbindelse blant annet hensettelse av gjenstander som er "kassert eller overflødige". I foreliggende sak er det ikke tale om forsøpling, men om avfall som opprinnelig ble levert lovlig til et behandlingsanlegg. Jeg ser det slik at vi da er utenfor virkeområdet for § 55 jf. § 53 tredje ledd. Øysands krav kan heller ikke på dette grunnlaget føre frem.
- (54) Atter subsidiært har Øysand gjort gjeldende at ansvar for Norsirk følger av de ulovfestede reglene om objektivt ansvar og ansvar på skyldgrunnlag. Anførselen reiser spørsmålet om det er rom for anvendelse av disse prinsippene ved siden av reglene om erstatning og refusjon i forurensningsloven. På dette punktet viser jeg til at departementet drøfter forholdet mellom erstatningsreglene i forurensningsloven kapittel 8 og de ulovfestede erstatningsreglene i Ot.prp. nr. 33 (1988–1989) side 99–100. Her heter det:

"Utvælget har i utv utk § 56 første ledd annet punktum foreslått en særskilt bestemmelse om at forurensningslovens erstatningsregler 'ikke gjør noen innskrenkning i ellers gjeldende erstatningsregler'. Det siktes her til så vel lovfestede som ulovfestede regler, jf Innst s 248.

Departementet er for så vidt enig i dette prinsipp, men finner at lovforslaget bør være bygget opp etter et prinsipp om at de ansvarsregler loven selv inneholder skal være

uttømmende, med mindre annet er uttrykkelig sagt. ... Departementet finner at det supplement som eventuelt kan hentes i andre erstatningsgrunnlag, enten det er formell lov eller ulovfestet rett, bør fremgå uttrykkelig av de bestemmelser der dette kan være aktuelt."

- (55) Utgangspunktet er altså at lovens regler er uttømmende, med mindre annet er sagt uttrykkelig. I tråd med dette er det i § 55 andre ledd angitt at bestemmelsen ikke er ment å gjøre "innskrenkning i det ansvar som følger av ellers gjeldende erstatningsregler".
- (56) I denne saken har imidlertid en privat part krevd erstatning for utgifter knyttet til et ryddetiltak som så langt ikke er gjennomført. Dette er en situasjon som er regulert i § 77 andre ledd i form av en bestemmelse om refusjonsplikt. Paragrafen inneholder ingen henvisning til ellers gjeldende erstatningsregler. I tråd med den forarbeidsuttalelsen som jeg nettopp har sitert, må bestemmelsen da anses som en uttømmende spesialregulering av betalingsplikten i slike tilfeller.
- (57) Øysands erstatningskrav kan etter dette ikke føre frem. Tingrettens dom blir i utgangspunktet å stadfeste for så vidt gjelder sakens realitet. Fordi Norsirk har endret navn siden tingrettens behandling, finner jeg det likevel riktig å formulere en ny fullstendig domsslutning.
- (58) *Sakskostnadskravet*
- (59) Norsirk har vunnet saken, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd. Øysand har imidlertid fått medhold i sin forståelse av avfallsforskriften § 1-18. Saken antas videre å ha bidratt til avklaring av problemstillinger av prinsipiell interesse for returselskapene. Jeg er på denne bakgrunn kommet til at hver av partene må bære sine egne sakskostnader for alle instanser, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd.
- (60) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Norsirk AS frifinnes.
  2. Sakskostnader tilkjennes ikke for noen instans.
- (61) Dommer **Endresen:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (62) Dommer **Matheson:** Likeså.
- (63) Dommar **Høgetveit Berg:** Det same.
- (64) Dommer **Matningsdal:** Likeså.
- (65) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Norsirk AS frifinnes.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke for noen instans.

Riktig utskrift bekreftes: